

соціоекономічній діяльності підприємства, спрямованій на поліпшення умов праці та збільшення добробуту працівників, забезпечення їх сучасним житлом, організацію освітнього та виховного процесу сільських дітей, підвищуватиметься зацікавленість працівників у

кінцевих результатах виробничо-господарської діяльності аграрних господарюючих суб'єктів. В умовах трансформаційних змін, що відбуваються на селі, пріоритетного значення набуває збалансований розвиток аграрних підприємств на засадах соціоекономіки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Этциони А. Социэкономика : дальнейшие шаги. [Электронный ресурс] / А. Этциони // Экономическая социология. Электронный журнал. – 2002. – Т. 3. – № 1. – С. 65-71. – Режим доступа : http://www.ecsoc.msses.ru/pdf/ecsoc_t3_nl.pdf.
2. Шабанова М.А. Социэкономика : от парадигмы к новой науке / М.А. Шабанова // Общественные науки и современность. – 2006. – № 1. – С. 20-31.
3. Слезингер Г.Э. Социальная экономика : Учебник / Г.Э. Слезингер. – М. : Дело и сервис, 2001. – 533 с.
4. Єременко В. Соціальна економіка : підручник. – К. : Інформаційно-видавничий центр Держкомстату, 2003. – 351 с.
5. Нестеренко А. Социальная рыночная экономика : концептуальные основы, исторический опыт, уроки для России / А. Нестеренко // Вопросы экономики. – 1998. – № 8. – С. 71–84.
6. Антропов В. Модели социальной защиты в странах ЕС / В. Антропов // Мировая экономика и международные отношения. – 2005. – № 11. – С. 70-77.
7. Бутенко А.П. От социальной ориентации экономики к ликвидации эксплуатации / А.П. Бутенко // Реформы вчера, сегодня, завтра. – М. : 1999. – 48 с.
8. Головніна О.Г. Основи соціальної економіки : Підручник // О.Г. Головніна. – К. : Арістей, 2006. – 612 с.
9. Филякин Ю.П. Теоретические проблемы становления социально ориентированной рыночной экономики : дис. доктора экономич. наук : 08.00.01 / Ю.П. Филякин. – М. : РГБ, 2003. – 81 с.
10. Ерхард Л. Добробут для усіх : пер. с англ. / Л. Ерхард – К. : СМА, 2001. – 101 с.
11. Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація : наук. доп. / [О.М. Бородіна, В.М. Геєць, А.О. Гуроров та ін.]; за ред. В.М. Гейця, О.М. Бородіної, І.В. Прокопи; НАН України, Ін-т екон. та прогноз. – К., 2012. – 56 с.
12. Присяжнюк М. У здійсненні земельної реформи буде закладено принцип соціальної відповідальності агрохолдингів щодо розвитку сільських територій [Електронний ресурс] / М. Присяжнюк. – Режим доступу : <http://www.minagro.kiev.ua/news/?pg=12256>.

УДК 658.1

НЕМЧЕНКО В.В., д-р. екон. наук, професор
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Розглянуто проблеми екологічної безпеки продуктів харчування. Доведено необхідність розробки економіко-екологічного механізму в системі продовольчої безпеки країни.

Ключові слова: якість харчової продукції, продовольча безпека, економіко-екологічна безпека, екологічний механізм

Problems are considered for ecological safety of foodstuffs. The well-proven necessity of development of economic ecological mechanism is for the system of food safety in a country.

Keywords: quality of food products, food safety, economic ecological security, ecological mechanism

Вступ. Важливе значення у підвищенні рівня життя відводиться якості продовольства. Це стосується майже всіх країн світу. Від неякісних продуктів і неправильного харчування гинуть мільйони людей. Якість продукції, забезпечення збалансованого харчування слід розглядати як складову формування державної політики забезпечення продовольчої безпеки.

В сучасному світовому просторі проблеми екології навколишнього середовища дуже щільно увійшли у наше життя. Якість харчових продуктів,

які споживаються населенням, напряму залежить від екологічності сировини та матеріалів, екологічності технології в системі виробництва. Саме тому проблема екологічної безпеки продуктів харчування для здоров'я населення України та питання їх якості набувають все більшої актуальності.

В сучасному світовому просторі вважається, що „продовольча безпека – такий стан економіки, при якому всім і кожному гарантується забезпечення доступу до продуктів харчування, питної води та інших продуктів в якості, асортименті і обсягах, достатніх

для фізичного і соціального розвитку особистості, забезпечення здоров'я і відтворення населення країни" [1].

Проблеми продовольчої безпеки висвітлюються достатньо широко в роботах вітчизняних науковців Власова В.І. [2], Гойчука О.І. [3], Лозинської Т.М. [4], Лукінова І.І. [1], Саблука П.Т. [5] та інших. Але проблеми екологічної безпеки у сфері екологізації продовольства висвітлені недостатньо.

Постановка завдання. Основним завданням даного дослідження є розглянути проблеми екологічності в системі продовольчої безпеки України.

Результати. Перші кроки по формуванню механізму підвищення якості харчової продукції вже почали здійснювати у деяких країнах. Так, у США вводять нові нормативи харчування дітей, які виключають зі шкільних столових висококалорійну їжу та напої. У Новій Зеландії та Франції пропонують вводити податки на шкідливі для здоров'я продукти і забороняють рекламу. У Данії вже ввели податки на жирну їжу.

Світовий ринок екопродуктів зріс більш ніж у три рази – з 18 млрд. дол. у 2000 році до 60 млрд. дол. у 2010. К 2020 року оборот цього ринку може досягти 200-250 млрд. дол. Серед виробників екологічних продуктів лідирують Європа та Північна Америка, а найбільш розвинуті ринки у Німеччині, Франції, США і Великобританії.

Росія відстає у сфері виробництва екопродукції та екопослуг від розвинутих країн на 15-20 років, а обсяг її ринку екопродуктів складає всього 60-80 млн. дол., що складає біля 0,1% всіх продуктів харчування. Не краще ситуація і в Україні [6]. Не випадково на зустрічі країн Азіатсько-Тихоокеанського економічного співтовариства (АТЕС) держави домовились о зниженні митних зборів на екологічні товари. Це було пов'язано з турботою країн АТЕС продовольчою безпекою, дефіцитом якісних харчових продуктів.

Заміна натуральних харчових продуктів на штучні, неекологічні дозволяє підприємцям отримувати надприбутки та значно зменшити вартість на харчі. Пересічний громадянин не дуже виступає проти фальсифікованої продукції, яка «підкупає» своєю дешевизною. Справа у тому, що життєвий рівень українців значно нижчий, ніж у розвинутих країнах. Якщо у західних країнах на їжу витрачають незначну частку сімейного бюджету, то у нас значну. Ось чому в останні роки значно зросла кількість серцево-судинних захворювань, а разом з цим і смертність населення.

Нині продовольча безпека України як з позицій ролі вітчизняної агросфери у формуванні структури споживання продуктів харчування, так і стосовно загальної величини забезпеченості основними з них, внаслідок низької платоспроможності населення досягла критично небезпечного рівня. Причому, поки що має місце стала тенденція до подальшого погіршення ситуації. В Україні прем'єр-міністр М.Я. Азаров признає цю проблему і обіцяє оприлюднювати фірми, які постачають продукцію низької якості.

Сьогодні на нашому ринку можна зустріти ковбаси без м'яса, молочні продукти з пальмової олії, генетично-модифіковані продукти та інші. Таке становище в значній мірі пов'язано з майже відсутністю контролю, спеціальних лабораторій, які би визначали якість продукції. Як вважає Купінець Л.Є. «якість і безпека, як фактори конкурентної переваги продукції і підприємства, не мотивують товаровиробника до їх вдосконалення. Саме цей аспект проблеми продовольчої безпеки надає їй нове якісне наповнення» [7, с. 10].

Кроком вперед слід вважати прийняття Верховною Радою у вересні 2012 року закону «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини». Новий закон обмежив крупних монополістів у використанні засобів тиску на фермерів і невеликих сільгоспвиробників. Розроблений механізм сертифікації органічних продуктів. У той же час цих заходів недостатньо і слід вважати лише першим етапом у реформуванні АПК, створення умов для безпечного розвитку та виробництва екологічно чистих харчових продуктів для усіх верств населення. Все це вимагає розробки екологічного механізму підвищення якості харчових продуктів та скорочення випуску продукції, яка небезпечна для споживання, підвищення відповідальності підприємців за виробництво.

Системне уявлення економічного механізму передбачає його багатофункціональність, взаємодію з механізмами екологічного управління та господарським механізмом продовольчого комплексу. Економічний механізм повинен сприяти покращенню екологічної ситуації, використовувати найбільш дійові інструменти адаптовані до суб'єктів господарювання у досягненні цілей екологізації продовольчого комплексу, мати мотиваційну спрямованість, забезпечувати підтримку прибутковості підприємств, перешкоджати порушенню правил господарювання. Вирішення задач екологізації продовольчого комплексу знаходиться в площині взаємодії відповідних інструментів, що забезпечують створення економічного простору, функціонування в якому для виробників екологічно чистої продукції буде набагато вигіднішим, ніж вихід з нього [7, с. 24].

На рівні макроекономіки створення такого механізму дозволить зберегти більш здоровим населення, яке зможе ефективно працювати і виробляти додатковий валовий внутрішній продукт. Цей механізм повинен включати набір економічних важелів (пільг, кредитів, податків), які будуть стимулювати підприємства виробляти екологічно безпечну харчову продукцію. Тому цей механізм передбачає стимулювання не тільки харчових підприємств, а всього агропромислового комплексу. У свою чергу це вимагає зусилля не тільки науковців, але й міністерств, відомств, підприємств, суспільних організацій, використання досвіду західних країн.

Науково-технічний прогрес дав імпульс формуванню нових типів і темпів економічного росту, переведенню всієї системи господарства на інтенсивну основу. Однак інтенсифікація без чіткої системи екологічних обмежень може призвести до небажаних наслідків. Тому проблеми інтенсифікації

агропромислового виробництва і охорони навколишнього середовища необхідно розглядати в тісній органічній єдності.

Висновки. Підвищення рівня продовольчої безпеки держави на основі нарощування виробництва продуктів харчування, поліпшення їх якості і збалансованості за поживними елементами, а також забез-

печення більшої доступності кожної людини до продовольчих ресурсів для здорового харчування повинно стати пріоритетом економічного розвитку України. В свою чергу, підтримка відповідного рівня екологічності продовольства може стати відповідним гарантом продовольчої безпеки України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Власов В.І. Глобальна продовольча безпека / В.І. Власов. – К. : ІАЕ, 2001. – 506 с.
2. Гойчук О.І. Продовольча безпека : монографія / О.І. Гойчук. – Житомир, Полісся, 2004. – 348 с.
3. Лозинська Т.М. Національний продовольчий ринок в умовах глобалізації : монографія. – Х. : Вид-во ХарРІНАДУ „Магістр”, 2007. – 272 с.
4. Лукінов І.І. Про стратегію трансформування АПК та забезпеченні продовольчої безпеки України / І.І. Лукінов, П.Т. Саблук // Економіка України. – 2000. – № 9. – С. 62-81.
5. Саблук П.Т. Глобалізація і продовольство : монографія / П.Т. Саблук, О.Г. Білоус, В.І. Власов. – К. : ННУ ІАЕ, 2008. – 632 с.
6. Вареник Н. Экорынок : поможет ли закон накормить дорогой, но сытой продукцией? / Н. Вареник // Зеркало недели. – 31 марта 2012.
7. Купінець Л.Є. Теоретико-методологічні та прикладні засади екологізації продовольчого сектору економіки / Л.Є. Купінець. – Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. – Одеса, 2011. – 39 с.

УДК 663.2013-029:504

КРУСИР Г. В., д-р техн. наук, доцент

Одесская национальная академия пищевых технологий, г. Одесса

ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ КАК ОДНА ИЗ СОСТАВЛЯЮЩИХ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Повсеместное внедрение систем экологического менеджмента (environmental management system), наряду с изменением парадигмы мышления – антропоцентризма на эоцентризм, является необходимым условием реализации концепции устойчивого развития. Одним из основополагающих понятий систем экологического менеджмента являются экологические аспекты. Изучены экологические аспекты винодельческих предприятий, а также отдельных их подразделений на окружающую среду. Предложена система единого подхода к оценке влияния данного предприятия на окружающую среду.

Ключевые слова: системы экологического менеджмента, экологические аспекты винодельческих предприятий

The widespread introduction of environmental management systems (environmental management system), along with the paradigm shift of thinking - anthropocentrism to ecocentrism, is a prerequisite for the realization of sustainable development. One of the fundamental concepts of environmental management systems are the environmental aspects. We study the environmental aspects of the wineries, as well as some of their units on the environment. The system of a common approach to assessing the impact of this on the environment.

Keywords: environmental management, environmental aspects of the wineries

Введение. По мере того, как растет озабоченность сохранением и улучшением качества окружающей среды и защитой здоровья людей, организации любого масштаба обращают все большее внимание на потенциальные воздействия своей деятельности, продукции или услуг на окружающую среду. Экологическая эффективность организации приобретает все большее значение для внутренних и внешних заинтересованных сторон. Для достижения высокой экологической эффективности требуется, чтобы организация приняла на себя обязательства применять систематический подход и постоянно улучшать систему управления окружающей средой.

Повсеместное внедрение систем экологического менеджмента (environmental management

system), наряду с изменением парадигмы мышления – антропоцентризм на эоцентризм, является необходимым условием реализации концепции устойчивого развития.

Требования, которые могут быть подвержены объективной аудиторской проверке в целях сертификации/регистрации или самостоятельного заявления, содержатся только в ISO 14001:2004. Общая цель этого международного стандарта заключается в том, чтобы поддержать меры по охране окружающей среды и способствовать предотвращению ее загрязнения при сохранении баланса с социально-экономическими потребностями. Применение различных элементов такой системы менеджмента мо-